

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 2 Gevoelwerk

9 maximumscore 2

Een goed antwoord bevat de volgende elementen:

- een uitleg dat Tessa's twijfel toont dat ze zich kritisch tot zichzelf kan houden, waarin volgens Korsgaard de waarde van authenticiteit ligt 1
- een weergave van twee van Tessa's conflicterende praktische identiteiten: haar wens om de tatoeage te laten zetten gaat niet samen met haar wens om als stewardess te werken 1

voorbeeld van een goed antwoord:

- In haar opvatting over authenticiteit gebruikt Korsgaard het begrip 'praktische identiteit'. Dit is volgens Korsgaard een beschrijving van jezelf waaruit blijkt wat je belangrijk vindt en wat je moet doen. Tessa's twijfel over de sollicitatie gaat over de vraag wat zij het belangrijkste in het leven vindt en wie ze wil zijn. Volgens Korsgaard is de waarde van authenticiteit gelegen in het vermogen om jezelf deze vragen te stellen 1
- Mensen hebben altijd meerdere praktische identiteiten. In dit geval is een van Tessa's praktische identiteiten die van een ambitieuze professional die graag stewardess wil zijn. Deze praktische identiteit conflicteert alleen wel met de andere praktische identiteit van de Tessa die een tatoeage wil laten zetten 1

10 maximumscore 2

Een goed antwoord bevat de volgende elementen:

- een weergave dat de kever de privé-ervaring voorstelt 1
- een uitleg met het voorbeeld van een kever in een doosje dat de introspectietheorie volgens Wittgenstein tot solipsisme leidt: omdat niemand in het doosje van een ander kan kijken wordt gedeelde betekenis onmogelijk 1

voorbeeld van een goed antwoord:

- Wittgenstein stelt zich voor dat je een doosje met daarin een kever hebt waarin volgens de introspectietheorie niemand anders dan jijzelf kan kijken. De kever is in deze vergelijking jouw eigen innerlijke ervaring van bijvoorbeeld pijn 1
- Volgens de introspectietheorie kun je leren wat je voelt door in je bewustzijn te kijken, maar als jij de enige bent met toegang tot dit doosje, dan is het onmogelijk om jouw ervaring te vergelijken met die van een ander. Niemand weet dan wat jij ervaart en bedoelt en omgekeerd kun je ook nooit begrijpen wat anderen ervaren of bedoelen. Je weet het zelf niet eens, omdat je het ook niet kunt vergelijken met anderen. Als we accepteren dat we kennis over bijvoorbeeld pijn verkrijgen door naar onze innerlijke stem te luisteren, zijn we nooit in staat daarover te communiceren. Dan bestaat alleen jouw eigen perspectief en dat is een vorm van solipsisme 1

Vraag	Antwoord	Scores
11	<p>maximumscore 2</p> <p>Een goed antwoord bevat de volgende elementen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • een uitleg dat zelfkennis volgens Wittgenstein een sociale aangelegenheid is: de taal waarin zelfkennis wordt verwoord ontleent haar betekenis aan gebruik in de sociale context 1 • een uitleg dat zelfkennis volgens Brinkmann ook een sociale aangelegenheid is: het ego is een constructie die door de cultuurgeschiedenis is geformuleerd 1 	
	<p>voorbeeld van een goed antwoord:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Volgens Wittgenstein moeten we eerst weten hoe we begrippen zoals ‘zelf’ of ‘ego’ moeten gebruiken in een sociale context voordat we ze kunnen toepassen op onszelf om daarmee tot zelfkennis te komen. Net zoals je om te schaken besef moet hebben van de regels van het spel en je ze moet kunnen volgen en toepassen, zo moet je je ook in de taal houden aan de regels ervan 1 • Dit past volgens mij bij Brinkmanns bewering dat het idee van een ego door de cultuurgeschiedenis is geformuleerd. Je moet eerst weten welke regels er zijn als je dat begrip ‘ego’ gaat gebruiken, anders weet je helemaal niet wat het betekent om dit ‘ego’ te kennen 1 	
12	<p>maximumscore 2</p> <p>Een goed antwoord bevat de volgende elementen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • een weergave dat Hume ervan uitgaat dat we het bestaan van het zelf moeten kunnen aantonen op basis van innerlijke waarneming 1 • een weergave van Kants kritiek op Humes opvatting over het zelf: zonder zelf is er geen ervaring mogelijk 1 	
	<p>voorbeeld van een goed antwoord:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Volgens Hume moet aan elk idee een ervaring voorafgaan en dus ook aan het idee van een ‘ik’. Zo’n ‘ik’ zou je volgens Hume dus rechtstreeks moeten kunnen voelen of anderszins moeten kunnen waarnemen door introspectie, en dat is niet zo 1 • Kant heeft kritiek op deze sceptische argumentatie, want ook al is er geen innerlijke waarneming van het ‘ik’, toch moet dat ‘ik’ wel bestaan, want anders was er überhaupt geen ervaring 1 	
13	<p>maximumscore 2</p> <p>een goed antwoord bevat de volgende elementen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • een uitleg dat fabrieksarbeiders volgens Marx van zichzelf vervreemdden omdat ze zich niet meer verwerkelijkten in hun arbeid, omdat het werk slechts middel tot levensonderhoud werd / zonder voldoening was / slechts voor een ander werd uitgevoerd 1 • een uitleg dat de moderne werknemer volgens Brinkmann op soortgelijke wijze van zichzelf vervreemdt omdat zijn karakter en gevoelens handelswaar zijn geworden 1 	

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

voorbeeld van een goed antwoord:

- Volgens Marx vervreemde de fabrieksarbeider van zichzelf omdat alleen de dierlijkste aspecten van het menselijk leven – slapen, eten en drinken – nog in de vrije tijd plaatsvinden en hemzelf toebehoorden. De rest van de tijd behoorde de arbeider zijn werkgever toe en het product van zijn arbeid was ook nooit iets waar hij zelf trots op kon zijn. Zijn werk was niet vrijwillig maar gedwongen 1
- Volgens Brinkmann zorgt het gevoelswerk ervoor dat het gevoelsleven van de moderne werknemer gecommmercialiseerd wordt. Als jij een bullshitjob hebt waarin je alleen maar positieve gevoelens mag hebben, wordt het onduidelijk welke waarde die gevoelens voor jou zelf nog hebben. Je gevoelens en karakter zijn handelswaar geworden, dat wil zeggen iets uiterlijks dat niet meer van jezelf is, waardoor je niet meer tot zelfverwerkelijking kunt komen 1

14 maximumscore 2

Een goed antwoord bevat de volgende elementen:

- een argument dat het moderne gevoelswerk authentiek is, vanuit de vooronderstelling van het mensbeeld van het klassiek liberalisme dat mensen in staat zijn om te handelen overeenkomstig hun voorkeuren: omdat werknemers immers zelf kunnen kiezen om ergens te (blijven) werken moet het gevoelswerk als authentieke keuze worden beschouwd 1
- een argument dat het moderne gevoelswerk authentiek is, vanuit de vooronderstelling van het mensbeeld van het klassiek liberalisme dat mensen zelf het best weten wat ze willen: gevoelswerk is authentiek omdat werknemers zelf het best weten wat goed voor ze is 1

voorbeeld van een goed antwoord:

- Volgens het klassiek liberalisme zijn mensen vrij om te doen wat ze willen. Brinkmann doet net alsof mensen te werk gesteld worden en daarbij hun karakter en integriteit moeten opgeven. Maar je kunt ook ontslag nemen en voor jezelf beginnen. Ik vind het raar om over vervreemding te spreken als mensen uit vrije beweging gevoelswerk doen. Gevoelswerk moet daarom als authentiek worden beschouwd 1
- Mensen weten volgens het klassiek liberalisme ook zelf het best wat ze willen. Brinkmann doet net alsof het zo'n rare keuze is om enthousiast en constructief te willen zijn. Maar dat zegt meer over hem dan over moderne werknemers. Want ik ben er juist blij mee dat ik op een moderne, flexibele arbeidsmarkt zulke keuzes heb 1

Vraag	Antwoord	Scores
15	<p>maximumscore 3</p> <p>Een goed antwoord bevat de volgende elementen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • een uitleg dat liefde volgens Honneth bijdraagt aan autonomie omdat het tot meer zelfvertrouwen leidt • een uitleg dat respect bijdraagt aan autonomie omdat respect van anderen leidt tot zelfrespect • een uitleg dat sociale waardering bijdraagt aan autonomie omdat het leidt tot zelfwaardering <p>voorbeeld van een goed antwoord:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Om de relatie tussen erkenning en autonomie te verduidelijken maakt Honneth duidelijk dat liefde erg belangrijk is, omdat je zelfvertrouwen alleen kan groeien als er van je gehouden wordt • Op dezelfde manier heb je het respect van anderen nodig om ook jezelf te leren respecteren • Tot slot kun je eigenlijk maar moeilijk leren om jezelf de moeite waard te vinden als je niet ook door je sociale omgeving gewaardeerd wordt. Doordat je deze vormen van erkenning krijgt, kun je je volgens Honneth tot een autonoom individu ontwikkelen 	
		1
		1
		1
		1
		1
		1
16	<p>maximumscore 2</p> <p>Een goed antwoord bevat een argumentatie of de toename van gevoelswerk de moderne werknemer bedreigt met twee van onderstaande opvattingen, samenhangend met authenticiteit en autonomie:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Berlin: er is een onderscheid tussen afwezigheid van dwang (negatieve vrijheid) en autonome zelfbepaling in een context waarin dat kan (positieve vrijheid). – Lawlor: cognitieve vaardigheid/verbeelding is nodig om te weten te komen wat je eigenlijk wilt. – Mackenzie: interne tegenstrijdigheden moeten door reflectie op de sociaal-relatieve situatie worden overwonnen. – Rousseau: amour propre bedreigt de authenticiteit van de moderne werknemer. <p>per juiste toepassing in de argumentatie</p>	
		1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

voorbeelden van een goed antwoord:

- Ik denk dat je pas over authenticiteit en autonomie kunt spreken als er sprake is van positieve vrijheid volgens de definitie van Berlin en dat afwezigheid van dwang niet voldoende is om over een echt vrije keuze te spreken. Ik geloof dat Brinkmann zich terecht zorgen maakt over de voorwaarden voor deze positieve vrijheid als je voor je werk wat van je karakter moet opgeven. Lawlor stelt weliswaar dat mensen door verbeelding erachter kunnen komen wat ze willen en dat ze zo wellicht autonoom authentieke keuzes maken. Maar gevoelswerk is zo vanzelfsprekend geworden dat je wel een heel sterke verbeelding moet hebben om je voor te kunnen stellen hoe het ook anders zou kunnen zijn. De meeste werknemers 'go with the flow' en dat is bedreigend.

of

- Rousseau zou de overdreven cultivering van zelfverwerkelijking beschouwen als een kunstmatige vorm van eigenliefde (amour propre). Werknemers die de hele tijd met zichzelf en hun gevoelens bezig zijn, verwerken zichzelf niet. Ik denk dus dat Brinkmann gelijk heeft dat de toename van gevoelswerk een bedreiging voor het karakter is, maar ik vind ook dat je dit wel per geval moet beoordelen. Want net als Mackenzie vind ik dat je met respect voor iemands eigen persoonlijke ervaringen zou moeten reflecteren over eventuele tegenstrijdige ervaringen in die sociale context. Zelfs als een zelfbeeld medebepaald is door culturele invloeden denk ik dat je soms toch over autonome keuzes zou kunnen spreken. Het is best voorstelbaar dat iemand door gevoelswerk een gelukkiger en zelfstandiger mens wordt. Ik vind het overdreven om de toename van gevoelswerk als een bedreiging voor iedereen te beschouwen.